

Iconografia musical

Codi: 100645
Crèdits: 6

2024/2025

Titulació	Tipus	Curs
2500240 Musicologia	OT	3
2500240 Musicologia	OT	4

Professor/a de contacte

Nom: Anna Andreu Prats

Correu electrònic: anna.andreu@uab.cat

Idiomes dels grups

Podeu consultar aquesta informació al [final](#) del document.

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

L'assignatura proposa una aproximació a l'estudi de les representacions de la música a les arts visuals.

Objectius:

- Conèixer els principals corrents d'estudi relacionats amb la iconografia musical.
- Conèixer els principals sistemes de catalogació aplicats a la iconografia musical.
- Saber analitzar i interpretar les representacions iconogràfiques des de diversos punts de vista (artístics, simbòlics, organològics ...) d'acord amb les diferents èpoques històriques.

Competències

Musicologia

- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Que els estudiants tinguin la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seva àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- Reconèixer el paper de la música a la societat actual, la seva funció en les arts de l'espectacle, la relació amb la cultura audiovisual i amb la tecnologia i la informàtica, i també amb les empreses d'oci i de cultura.
- Relacionar conceptes i informacions de diferents disciplines humanístiques, científiques i socials, especialment les interaccions que s'estableixen entre la música i la filosofia, la història, l'art, la literatura i l'antropologia.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.
2. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística.
3. Aplicar els coneixements sobre idees estètiques i teoria de l'art a l'anàlisi de la imatge artística.
4. Descriure amb precisió l'objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
5. Desenvolupar habilitats per a la transferència de la formació musicològica a l'àmbit de la gestió cultural i de lleure.
6. Fer servir els principals conceptes relacionats amb la iconografia musical, així com el vocabulari que els és propi.
7. Identificar la imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
8. Identificar la problemàtica, el vocabulari i els conceptes fonamentals de la teoria de l'art i de la música.
9. Interpretar la informació normativa localitzada als webs d'institucions normatives a Internet.
10. Localitzar en la cultura de cada època diferents manifestacions iconogràfiques.
11. Preparar exposicions orals correctes sobre una matèria analítica i adequar-les al nivell i les expectatives de l'audiència o grup.
12. Redactar projectes crítics de contingut musicològic, ordenats i planificats de manera eficient.
13. Resoldre problemes d'índole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
14. Utilitzar el vocabulari i les eines bàsiques que permetin descriure i transmetre els coneixements adquirits mitjançant presentacions orals de contingut musicològic efectives i adaptades a l'audiència.
15. Vincular els períodes de la història de la música amb els períodes de la història de l'art, a través de les semblances i les discrepàncies.

Continguts

1.- Iconografia: definició, abast i principals corrents d'estudi.

2.- Iconografia musical: definició, objecte d'estudi i historiografia. Debats, problemàtiques i potencialitats de la iconografia musical. Iconografia musical i organologia.

3.- Metodologies d'estudi i d'anàlisi iconogràfica.

4.- Propostes de catalogació iconogràfica.

5.- Temes principals de la iconografia musical:

5.1- Mitologia.

5.2- Religió.

5.3- Al·legories.

5.4- Natures mortes.

5.5- Retrats.

5.6- Espais i pràctiques musicals.

6.- Sinèrgies entre arts plàstiques i música.

7.- Iconografia i música en l'art contemporani. Iconografia musical i perspectives actuals.

Activitats formatives i Metodologia

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	23	0,92	4, 1, 2, 3, 8, 7, 9, 15, 10, 13, 6
Col·loquis a classe	9	0,36	4, 1, 2, 3, 5, 8, 7, 9, 15, 10, 13, 14, 6
Tipus: Supervisades			
Presentació oral d'exercicis / treballs individuals a classe	15	0,6	4, 2, 3, 8, 7, 9, 15, 10, 11, 13, 14, 6
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	50	2	1, 2, 3, 5, 8, 7, 9, 15, 10, 13, 14, 6
Lectura d'articles i llibres	15	0,6	1, 5, 8, 7, 9, 15, 10, 13, 6

Les classes de l'assignatura alternaran exposicions i explicacions de la professora amb exercicis que l'alumnat durà a terme de manera individual o en grup i que seran objecte d'exposició oral, també es realitzaran col·loquis o debats a partir de lectures realitzades prèviament per l'alumnat. Eventualment, es convidarà a especialistes en la matèria a impartir conferències sobre temes relacionats amb l'assignatura.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Avaluació

Activitats d'avaluació continuada

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència a classe (com a mínim el 80% de les classes presencials).	5%	0	0	1, 2, 3, 8, 7, 15, 10, 6

Examen sobre els continguts generals de l'assignatura.	45%	1,5	0,06	4, 1, 2, 3, 8, 7, 15, 10, 13, 6
Exercici pràctic de catalogació d'iconografia musical (base de dades IcMuC)	20%	18	0,72	1, 2, 3, 5, 8, 7, 9, 15, 10, 11, 13, 14, 6, 12
Participació a classe	5%	0	0	4, 1, 3, 8, 7, 15, 10, 13, 6
Treball i exposició oral.	25%	18,5	0,74	1, 2, 5, 8, 9, 15, 10, 11, 13, 14, 6, 12

Activitats d'avaluació:

- Examen sobre els continguts generals de l'assignatura. Pes global en la qualificació final: 45%.
- Exercici pràctic de catalogació d'iconografia musical (amb la base de dades IcMuC). Pes global en la qualificació final: 20%.
- Treball i exposició oral (temàtica a determinar). Pes global en la qualificació final: 25%.
- Participació a classe. Pes global en la qualificació final: 5%.
- Assistència a classe -només es tindrà en compte si l'assistència és igual o superior al 80% dels dies de classe presencial-. Pes global en la qualificació final: 5%.

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i la data de revisió de les qualificacions.

Recuperació: En la data de recuperació fixada per la Facultat, l'estudiant que no hagi superat l'examen sobre els continguts generals de l'assignatura podrà demanar, únicament, ser reavaluat d'aquest examen (el pes del qual representa el 45% de la qualificació final).

No avaluable: L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Molt important: En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

Avaluació Única: En cas que l'estudiant vulgui optar-hi, haurà de dur a terme les següents activitats en la data que es publicarà al Campus Virtual:

1. Examen sobre els continguts generals de l'assignatura (45%)
2. Exercici pràctic de catalogació d'iconografia musical (amb la base de dades IcMuC) (25%)
3. Exposició oral (temàtica a determinar) (30%)

Bibliografía

Llibres i articles de caràcter general:

Álvarez, Rosario. "Iconografía musical y organología: un estado de la cuestión", *Revista de Musicología*, XX/2 (1997): 767-782.

Andrés, Ramón. *Diccionario de música, mitología, magia y religión*. Barcelona: Acantilado, 2012.

Baldassarre, Antonio. "The Musicalization of the Visual Arts. Considerations of 20th century music iconography research" *Musique-Images-Instruments* 10 (2008): 142-169.

Ballester, Jordi. "Iconografía musical: una disciplina entre la musicología y la historia del arte" *Edades* 10 (2002): 147-156.

Ballester, Jordi. "Organología e iconografía" *Revista de Musicología* XXXII/2 (2009): 167-180.

Ballester, Jordi. "Past and present of music iconography in Spain" *Music in Art* XXVII/1-2 (2002): 7-11.

Bordas, Cristina; Álvarez, Rosario (eds). *IMAGENesMÚSICA. IMAGENesMUSICA. Recursos para la catalogación y estudio de fuentes de Iconografía Musical en España y Portugal*. Madrid: AEDOM (2012). Disponible online a [Recursos.pdf \(dropbox.com\)](#)

Bordas, Cristina & de Vicente, Alfonso. "Recopilación bibliográfica de iconografía musical española" *Music in Art* XXX/1-2 (2005): 205-227.

Bordas, Cristina. "Música y artes plásticas. Una presentación y otra mirada más al Pórtico de la Gloria" a *Campos Interdisciplinarios de la Musicología. Actas del V Congreso de la Sociedad Española de Musicología*. Madrid: SEdeM, 2001: 1227-1242.

Brown, Howard Mayer. "Iconography of Music" *New Grove* 9 (1980): 11-18.

Brown, Howard Mayer. & Lascelle, Joan. *Musical Iconography: A Manual for Cataloguing Musical Subjects in Western Art before 1800*. Cambridge: Harvard University Press, 1972.

Castiñeiras González, Manuel Antonio. *Introducción al método iconográfico*. Santiago: Tórculo Ediciones, 1997.

Duchet-Suchaux, Gaston & Pastoureau, Michel. *Guía iconográfica de la Biblia y los santos*. Madrid: Alianza, 1996.

Ford, Terence. *List of western instruments annotated from an iconographical point of view*. New York: Research Center for Music Iconography, 1987. [versió castellana de Ríos, Koldo. *Lista de Instrumentos de Música Occidentales*. Madrid: AEDOM, 1999].

Hall, James. *Diccionario de temas simbólicos y artísticos*. Madrid: Alianza, 1996.

Lexicon Iconographicum Mythologicae Classicae. Zürich & München: Artemis, 1981-1997.

Panofsky, Erwin. *Estudios sobre iconología*. Madrid: Alianza, 1972.

Réau, Louis. *Iconographie de l'Art Chrétien*. Paris: P.U.F., 1956-59.

Schiller, Gertrud. *Iconography of Christian Art*. London: Lund Humphries, 1971-72.

Seebass, Tilman. "Prospettive dell'Iconografia Musicale" *Rivista Italiana di Musicologia* XVIII (1983): 67-86.

Seebass, Tilman. "Iconography" *New Grove* 12 (2001): 54-71.

van Straten, Roelof. *An introduction to iconography*. Yverdon: Gordon & Breach, 1994.

van de Waal, Henri. *Inconclass. An iconographic classification system*. Leiden, 1973-1985 17 vols.

Revistes especialitzades:

Imago Musicae

Music in Art (RCMI / RIdIM Newsletter)

Musique - Images - Instruments

Monografies:

Barbe, Michèle. (ed.), *Musique et Arts Plastiques. Analogies et interférences*. Paris: PUF, 2006.

Bosseur, Jean-Yves. *Musique et arts plastiques*. Paris: Minerve, 1998.

Bosseur, Jean-Yves. *Musique et beaux-arts. De l'Antiquité au XIXe siècle*. Paris: Minerve, 1999.

Buttà, Licia & Massip, Francesc & Sanchis, Raül. *El teatre del cos*. Barcelona: IRCVM, 2022.

Clouzot, Martine. *Images de musiciens (1350-1500). Typologies, figurations et pratiques sociales*. Turnhout: Brepols, 2007.

Clouzot, Martine. *La musicalité des images au Moyen Age: instruments, voix et corps sonores dans les manuscrits enluminés (XIIIe-XIVe siècles)*. Turnhout: Brepols, 2021.

Clouzot, Martine. *Le Jongleur. Mémoire de l'Image au Moyen Age. Figures, figurations et musicalité dans les manuscrits enluminés (1200-1330)*. Berne: Peter Lang, 2011.

Ferino-Pagden, Sylvia. *Dipingere la musica. Strumenti in posa nell'arte del Cinque e Seicento*. Milano: Skira, 2000.

Gétreau, Florence. *Voir la Musique*. Paris: Citadelles & Mazenot, 2022.

Illiano, Roberto. (ed.). *Music and Figurative Arts in the Nineteenth Century*. Turnhout: Brepols, 2020.

Illiano, Roberto. (ed.). *Music and Figurative Arts in the Twentieth Century*. Turnhout: Brepols, 2017.

Leppert, Richard. *Music and Image. Domesticity, ideology and socio-cultural formation in eighteenth-century England*. Cambridge: C.U.P., 1988.

López-Calo, José. (ed.), *Los instrumentos del Pórtico de la Gloria. Su reconstrucción y la música de su tiempo*, 2 vols La Coruña: Fundación Pedro Barrié de la Maza, 1993.

Marchesin, Isabelle. *L'Image Organum. La représentation de la musique dans les psautiers médiévaux 800-1200*. Turnhout: Brepols, 2000.

Mirimonde, Albert Pomme. *Astrologie et Musique*. Genève: Minkoff, 1977.

Mirimonde, Albert Pomme. *L'iconographie musicale sous les rois bourbons. La musique dans les arts plastiques (XVII-XVIII siècles)*. Genève: Minkoff, 1977.

Robledo, Luis. *Los emblemas musicales de Juan de Vado*. Madrid: Fundación Caja Madrid, 2009.

Rubin, James H. & Mattis, Olivia. (eds.). *Rival Sisters, Art and Music at the Birth of Modernism, 1815-1915*. London: Ashgate, 2014.

Slim, H. Colin. *Painting Music in the Sixteenth Century*. Aldershot: Ashgate, 2002.

Staiti, Nico. *Angeli e pastori. L'immagine musicale della Natività e le musiche pastorali natalizie*. Bologna: Ut Orpheus Edizioni, 1997.

Villanueva, Carlos. (ed.), *El Pórtico de la Gloria. Música, Arte y Pensamiento*. Santiago de Compostela: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Santiago, 1988.

Villanueva, Carlos. (ed.), *El sonido de la piedra. Actas del encuentro sobre instrumentos en el Camino de Santiago*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia, 2005.

Wieseman, Marjorie E. *Vermeer and Music. The Art of Love and Leisure*. London: National Gallery Company, 2013.

Winternitz, Emanuel. *Musical instruments and their symbolism in western art*. New Haven & London: Yale University Press, 1979.

Enllaços web:

[ICONCLASS](#)

[Sobre l'IcMuC · ICMUC \(uab.cat\)](#)

[Grupo Complutense de Iconografía Musical - www.imagenesmusica.es](#)

[Base de Datos de Iconografía Musical \(iconografiamusical.es\)](#)

[RidIM - Association Répertoire International d'Iconographie Musicale](#)

Programari

Llista d'idiomes

Nom	Grup	Idioma	Semestre	Torn
(PAUL) Pràctiques d'aula	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt
(TE) Teoria	1	Català	segon quadrimestre	matí-mixt